

ПАМЕТЬ И ЖИТИЕ БЛАЖЕНАГО ОУЧИТЕЛЯ НАШЕГО КОСТАНТИНА ФИЛОСОФА, ПРЪВАГО НАСТАВНИКА СЛОВЕНСКОУ ЯЗЫКУ.

БЛАГОСЛОВИ:

Богъ милостивъ и щедръ, ѡжидаетъ покааніе чловѣчьско, да бѣше въси съпасены бѣли и въ развѣи истинныи пришли, не хощетъ бо смръти грѣшникѣ, нѣ покаанію и животѣ, аще и наипаче приложитъ на злобѣ, нѣ не вставляетъ чловѣча рода ѡтпасти ѡслабленіемъ и въ съблазнь непригазнинѣ прити и погубенсти, нѣ на кажда лѣта и врѣмена не прѣстаютъ благодать творе намъ много, тако испрѣва даже и до нынѣ, патриархи же прѣвѣе и ѡтци и по тѣхъ пророкы, а по сихъ апостоли и мученикы, праведными мѡужи и оучители избираен ѡтъ многомльвнаго житія сего. знаетъ бо господъ свое, иже єго соутъ, такоже рече: ѡвѣце мое гласа моего слышетъ и азъ знаю є и именемъ възываю є и по мнѣ ходетъ и даю имъ животь вѣчныи. єже сътвори и въ нашъ родъ, въздвигъ намъ оучителя сице, иже просвѣти єзыкъ нашъ, слабостію омрачше оумъ свои, паче льстию дяволиєю, не хотѣвше въ свѣтѣ божихъ заповѣдехъ ходити. житіе же єго являетъ, по малѣ сказаемо, такъже бѣ, да иже хощетъ, то се слыши подобитъ се ємоу, въдрость приємліе, а лѣнность ѡтмѣтае, такоже рече апостоль: подобни мнѣ бывайте, такоже и азъ Христоу.

Въ солоунѣ градѣ бѣ мѡужъ єтеръ добороднъ и богатъ, именемъ лвъ; прѣдрже санъ драгарскыи подъ стратигомѣ. бѣ же благовѣрнъ, съхраніає въсе заповѣди божіе испльнъ, такоже иногда ишвъ; живты же съ подроужіемъ своимъ и роди .з. отрочетъ, ѡтъ, нхъже бѣше младѣиши седмиы костантинъ философъ, наставникъ и оучитель нашъ. егда же и роди мати, въдагаше єго долицы, да и бѣ доила; отроче же не рачи се єти тѣждъ съсѣць никакоже, развѣ по матерни, дондеже ѡтдоєнъ бѣсть. се же бѣсть по божію смотренію, да бѣ добра корене добра лѣторасль. по семъже добра таа родителѣ свѣщавша се не съходити се, говеща себѣ, нѣ тако жиста ѡ господи лѣтъ .д., дондеже га смръть разлѣчи, никакоже прѣстоупльша того съвѣта. на соудъ же ємѣ хощешѣ ити, плака се мати отрочете сего, глаголющи: не брѣгъ ѡ въсемъ развѣ ѡ младенци семъ єдиномъ, како иматъ бѣти оустроєнъ. онъ же рече: вѣрѣ ми ими, жено, надѣю се бозѣ, тако дати иматъ ємѣ ѡтца и строителѣ такого, иже и строятъ и все христианы. єже се и събѣсть.

Седемни же лѣтъ съи отрокъ, видѣ сънь и повѣдае штьцѣ и матери рече: тако стратигъ събра все дѣвице нашего града и рече къ мнѣ: избери себѣ шть нихъ, юже, хощеши подрѣже и на помощь съврѣсть себѣ. азъ же съгледавъ и смотривъ въсѣхъ, видѣхъ юдинѣ краснѣишѣ въсѣхъ, лицемъ свѣтецѣ се и оукрашеноу велми монисти златъи и бисеромъ и въсею красотою, юниже бѣ име софѣа, си рѣчь моудрость. тоу избрахъ. слышавше словеса си родителя юго рекоста к нѣноу: съиноу, храни законъ штьца твоюго и не штьврѣзи наказанѣ матери твою. свѣтилникъ бо заповѣдь законоу и свѣтъ. рѣци же прѣмоудрости: сестра ми боуди, а моудрость знаемоу себѣ сътвори. сѣаетъ бо прѣмоудрость паче слънца; и аще приведеши ю себѣ имѣе тоу подрѣжѣе, то шть мнѣ зла избеавиши се юю. югда же и въдаста на оученѣе, спѣаше паче вѣсѣхъ оученикъ въ книгахъ паметю скорою велми, тако и дивѣ быти. Юдиною же шть дънеи такоже штьчаи юсть богатициемъ глбмѣенѣ творити ловитвою, изыде с ними на поле, крагоуи свои възьмъ; тако поустѣи и, вѣтръ се штьрѣтъ по смотренѣю божию и възетъ и занесе юго. отрокъ же шть того въ оуныниѣ и печаль въпадъ, два дъни не гастъ. чловѣкълюбѣемъ бо своимъ милостивъи богъ не велѣ юмоу привѣкъноути житѣискъихъ вещьхъ, оудобъ и оулови. такоже древлѣ оулови плакидѣ въ ловѣ еленемъ, тако и сего крагѣемъ. въ себѣ же помъсливъ житѣа сего соуѣтоу, штькаше глаголю: таково ли юсть житѣе се, да въ радости мѣсто печалъ привѣаеетъ? шть сего дъне по инъ се поутъ имоу, иже юсть сего лоучьши, а въ мльвѣ житѣа сего своихъ дъни не иждивоу. и пооучае се симъ, сѣдѣаше въ домѣ своемъ, оуче се изъ оустъ книгами светаго Григорѣа Богослова и знаменѣ кръстное сътвори на стѣнѣ и похвалоу светомѣ Григорию написавъ сицевѣ: ѡ Григорѣе, тѣломъ чловѣче, а доушею аггеле. ты тѣломъ чловѣкъ съи, аггелъ гави се, оуста бо твоѣа тако единъ шть серафинъ бога прославляють и въселѣеннѣю просвѣщають правъиѣ вѣрты казанѣемъ. тѣмъ же и мене припадающа к тебѣ любовию и вѣрою прими и боуди ми оучитель и просвѣтителъ. таковаа завѣщавааше.

Въшьдъ же въ многъи бесѣдъи и оумъ вели, не могъи разоумѣти глбвинь, въ оуныниѣ велико въпаде. странъ же нѣкои бѣ тоу, ѣмѣе граматикю и къ нѣмоу шьдъ молаше и, на ногѣ юго падае и въдае се юмѣ: добрѣ наоучи ме хѣдожъствѣ граматичьскомѣ. онъ же талантъ свои погребъ, рече къ нѣмѣ: юноше, не трѣждѣи се, штьрѣкъ се юемъ штьнѣдъ никогоже не наоучити семоу въ моѣ дъни. пакъи же отрокъ кланае се юмоу съ слъзѣами глаголаше: възьми въсоу мою честь шть домѣ штьца моего, юже ми достонѣтъ, а наоучи ме. не хотѣвшѣ же послоушати юго, шьдъ же въ

домъ свои въ молитвахъ прѣбываше, да бы шербель желаніе сръдъца своего. въскорѣ же богъ сътвори волю боющихъ се юго. отъ красотѣ бо юго и моудрости и прилежнѣмъ оучени, юже бѣ растворено въ нѣмъ, слышавъ царевъ строитель, иже нарицаетъ се логофетъ, посла по нь, да се бы съ царемъ оучиль. отрокъ же оуслышавъ се радостию поутти се ютъ и на поутти поклонъ се молитвѣ сътвори, глаголю: боже отъць нашихъ и господи милости, и гаже сътвориль еси въсакаа словомъ и прѣмоудростию своею, създавъ чловѣка, да владеть тобою сътвореными тварьми даждь ми соущю въскрай твоихъ прѣстоль прѣмоудрости, да раздѣлю, что юсть оугодно тебѣ, и съпасъ се. азъ бо юсмь рабъ твои и сынъ рабты твои. и къ семъ прочею соломону молитвѣ изъглаголавъ и въставъ рече аминь.

Ѣгда же приде къ Цариградѣ, въдаше юго оучителемъ, да се оучить, и въ три мѣсеци навтыкъ граматикю и прочаа се ютъ оучениа. и наоучи же се Шмиръ и геомитри и оу Льва и оу Фотѣ диаѣицѣ и въсѣмъ философиисктымъ оучениемъ къ симъ же и риторики и арифметики и астрономии и моусики и въсѣмъ прочимъ елинскымъ хоудожествомъ. тако же и навтыче въса, гаже би юдино отъ нихъ навтыкнѣти. скоростъ бо се съ прилежаніемъ слоучи, друга другоу прѣспѣючи, имъ же се оучениа и хоудожествомъ съвршаю. боліе же оучениа тихъ шобразъ на себѣ являю съ тѣми, съ нимиже бѣаше пользнѣе, оукланіе се отъ оукланіющихъ се въ стрѣпътѣти како би въ землнѣхъ небеснаа прѣмѣниль, излетѣти ис телесе сего и съ богомъ жити. оузрѣвъ же юго такоа соущаа логофетъ дасть юмъ власть надъ своимъ домомъ и въ царевѣ полатоу съ дрѣзновеніемъ въходити. и въпроси юго юдиною глаголю: философе, хотѣхъ оувѣдѣти, что юсть философия. онъ же скоромъ оумомъ рече абіе: божимъ и чловѣчьскымъ вещемъ раздѣлю, елико можетъ чловѣкъ приблизити се боуѣ, тако же дѣтелию оучить чловѣка по шобразѣ и по подобію быти сътворшомоу и. сего же паче възлюбви и въпраша и ш семъ толикъ моужъ великъ и чьстѣнь. онъ же сътвори юмъ оучение философско, въ малѣхъ словесехъ великъ оумъ сказавъ. въ чистотѣ же прѣбываю, велми оугаждаю богоу, толми паче любвнѣи въсѣмъ бываше. и логофетъ въсакоу чьсть творе юмъ говѣиноу, злато много дагаше юмъ, онъ же не примаше. юдиною рече юмоу твога красота и моудростъ отъноудъ излиха ноудить ме любити те; то дщере и мамъ доуховноу, юже отъ крѣстила изехъ, красноу и богатоу и рода добра и велика; аще хоцеши, подрѣжю сию ти дамъ; отъ цара же нѣнѣ велию чьсть и кнежие примъ и болшю чаи, въскорѣ бо стратигъ боудеши. отъвѣщавъ же юмоу философъ: даръ оубо великъ трѣбоюцимъ юсть, а мнѣ

болшею обученіа несть ничтоже ино, имже разумъ събравъ предѣданіе чести и богатства хоуш искати. слышавъ же логофеть втвѣтъ єго, шедъ къ царици рече: съ философъ юнѣи не любить житіа сего; то не втѣпоустимъ єго вѣщину, нѣ постригше и на поповство втѣдадимъ и и слоужбѣ, да боудеть вивлотикарь оу патриарха въ светѣи Софи; негли понѣ тако єго оудръжимъ. еже и сътворише ємоу. мало же съ нимъ въ семь побывъ, на оускою море вѣшьдъ съкри се въ монастыри. искаше же єго 5 мѣсець, єдва и вѣрѣтоше. не могше же єго приноудити въ тоу слоужбоу, оумолише и оучителнѣи столъ прѣѣти и оучити философи тоземце и страннѣе, съ всакою слоужбою и помощію. по то се пріеть.

Бѣ же ѿнѣни патриархъ єресъ въздвигль глаголю: не творите чьсть светѣимъ иконамъ. събравше сънѣмъ, вбличише и, тако неправо глаголюеть, и изгнаше єго съ стола. онъ же рече: насилемъ ме изгнаше, а не прѣпрѣвше мене; не можетъ бо се никтоже противити словесемъ моимъ. царь же съ патрики оустроивъ философа, посла на нь, рекъ тако: аще можеша юноше съ прѣпрѣти, то пакы столъ свои примеша.

Онъ же оузрѣвъ философа юна тѣломъ, и иже бѣхъ послани с нимъ, рече къ нимъ: вѣси подножіа моего несте достоинѣи, то како азъ с вами се хоуш прѣти? философъ же къ нѣмъ рече: не людскаго обѣчага дръжи, нѣ божи заповѣди зри. такоже бо єси и тѣи втѣ земліе и доушоу богомъ съставляенъ, тако и мѣи вѣси. то на землю зре, чловѣче, не грѣди се. пакы же ѿнѣни втвѣща: не подобно єсть въ єсенъ цвѣтъць искати, ни старца на воискъ гнати, тако юношъ некоего нестора. философъ же втвѣща ємоу: самъ на се винѣи вѣрѣтаеша. рѣци въ кѣю вѣрѣтъ дѣша силнѣиши телесе. онъ же рече: на старость. философъ рече: то на кѣю те бранъ гонимъ, на телесноу или на доуховноу? онъ же рече: на доуховноу. философъ втвѣща: то тѣи нѣниа силнѣи хоушеша быти. да не глаголи намъ тацѣхъ притѣчь, не безъ вѣмене бо цвѣтъцьць ищемъ, ни на воискъ тебе гонимъ. срамль же се старецъ и инамо вѣрати вѣсѣдъ и рече: рѣци ми, юноше, како крѣстоу разореноу соуцоу не кланіемъ се ємоу ни лобзаемъ єго, а вѣи, аще икона и до прѣси соуци писана, чьсть єи твореще не стѣидите се? философъ же втвѣща; четири бо чьсти крѣсть имать, и аще єдина чьсть єго оубѣдетъ, то оуже своєго не гавлаіеть вѣраза; а икона тѣкмо втѣ лица гавлаіеть вѣразъ подобію того, єгоже боуде писано; не львова бо лица ни рѣсїа зрїть, иже видїть, нѣ прѣваго вѣразъ. пакы старецъ рече: како се кланіемъ крѣстъ безъ написанїа, а бѣвшемъ и инѣмъ крѣстомъ? икона же, аще не имать написана имене, єгоже боудеть вѣразъ, то

НЕ ТВОРИТЕ НИ ЧЬСТИ? ФИЛОСОФЪ ЖЕ ОТВѢЩА: ВЪСАКТЫ БО КРЪСТЬ ПОДОВНЬ ВЪРАЗЪ ИМАТЪ ХРИСТОВОУ КРЪСТЪ, А ИКОНЫ ВЪСЕ НЕМАЮТЪ ІЕДИНЬ ВЪРАЗЪ. СТАРЪЦЪ ЖЕ РЕЧЕ: БОГОУ РЕКЪШЪ КЪ МΩΝΣΕΥ: НЕ СЪТВОРИШИ ВЪСАКОГО ПОДОВІА, КАКО ВЪ ТВОРЕЩЕ КЛАНІАЮТЕ СЕ? ФИЛОСОФЪ ЖЕ ПРОТИВЪ СЕМЪ ОТВѢЩА: АЩЕ БИ РЕКЪЛЪ: НЕ СЪТВОРИШИ НИКАКОГОЖЕ ПОДОВІА, ТО ПРАВО ПРИШИ; НЪ ЕСТЬ РЕКЪЛЪ: НЕ ВЪСАКОГО, СИРѢЧЬ НЕДОСТОИНОЮ. ПРОТИВЪ ЖЕ СІМЪ НЕ МОГЪИИ ПРѢ, СТАРЪЦЪ ОУМЛЪЧА И ПОСРАМИ СЕ.

ПО СІХЪ ЖЕ ЯГАРИНИ, НАРИЦАЮЩИ СРАЦИНИ, ВЪЗДВИГОШЕ ХОУЛОУ НА ІЕДИНОВОЖЬСТВО СВЕТЪНІЕ ТРОИЦЕ ГЛАГОЛЮЩЕ: КАКО ВЪИИ ХРИСТИАНИ ІЕДИНЬ БОГЪ МѢНИЩЕ, РАЗМѢШАЮТЕ И ПАКТЫ НА ТРИ, ГЛАГОЛЮЩЕ, ТАКО ОТЬЦЪ И СЫНЪ И ДОУХЪ ІЕСТЬ? АЩЕ МОЖЕТЕ СКАЗАТИ ТАВѢ, ТО ПОСІЕТЕ МОУЖЕ, ИЖЕ МОГОУТЪ ГЛАГОЛАТИ О СЕМ И ПРѢПРОБѢТИ НЪ. БѢ ЖЕ ТЪГДА ФИЛОСОФЪ КЪ И ДЪ ЛѢТОМЪ. СЪБОРЪ ЖЕ СЪТВОРЪ ЦАРЬ, ПРИЗВАВЪ И РЕЧЕ ІЕМОУ: СЛЪШИШИ ЛИ, ФИЛОСОФЕ, ЧТО ГЛАГОЛЮТЪ СКВРЪНЪНИИ ЯГАРИНИ НА НАШЪ ВѢРОУ? ТО ТАКО СВЕТЪНІЕ ТРОИЦЕ СЪ СЛОУГА И ОУЧЕНИКЪ, ШЪДЪ ПРОТИВИ СЕ ИМЪ И БОГЪ, СЪВРЪШИТЕЛЬ СЪ ВЪСАКОИ ВЕЩИ, СЛАВИМЪИ ВЪ ТРОИЦИ ОТЬЦЪ И СЫНЪ И СВЕТЪ ДОУХЪ, ТЪИ ДА ТИ ПОДАСТЬ БЛАГОДАТЬ И СИЛОУ ВЪ СЛОВЕСЕХЪ, ТАКО ДРУГАГО ДАВИДА НОВА ТАВИТЪ ТЕ НА ГОЛИАДА, СЪ ТРЪМИ КАМЕНЪМИ ПОВѢЖДЪША, ВЪЗВРАТИТЬ ТЕ КЪ НАМЪ, СПОДОБЪ И НЕБЕСНОМЪ ЦАРСТВІЮ. СЛЪШАВЪ ЖЕ СЕ ОТВѢЩА: СЪ РАДОСТІЮ ИДОУ ЗА ХРИСТИАНЪСКОЮ ВѢРОУ. ЧТО БО ІЕСТЬ МНѢ СЛАЖДЪШЕ НА СЕМЪ СВѢТѢ, НЪ ЗА СВЕТОЮ ТРОИЦЪ ЖИВОУ БЪТИ И ОУМРѢТИ. ПРИСТАВИШЕ ЖЕ КЪ НІЕМОУ АССИКРИТА И ГЕОРГІА ПОЛАШЪ. ДОШЪДЪШИМЪ ЖЕ ИМЪ ТАМО, БѢХОУ ВЪРАЗЪ ДЕМОНЪСКЪНІЕ НАПИСАЛИ ВЪНѢЮДЪ НА ДВРѢХЪ ВЪСѢХЪ ХРИСТИАНЪ, ДИВЪ ТВОРЕЩЕ И РОУГАЮЩЕ СЕ. ВЪПРОСИШЕ ЖЕ ФИЛОСОФА ГЛАГОЛЮЩЕ: МОЖЕШИ ЛИ, ФИЛОСОФЕ, РАЗОУМѢТИ, ЧТО ІЕСТЬ ЗНАМЕНІЕ СЕ? ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ: ДЕМОНЪСКЪИИ ВЪРАЗЪ ВИЖДЪ И МНЮ, ТАКО ХРИСТИАНЪ ТОУ ВЪНОУТРЪ ЖИВОУТЪ; ОНИ ЖЕ НЕ МОГОУЩЕ ЖИТИ С НИМИ, БѢЖЕТЪ ВЪНѢ ОТЬ НИХЪ. А ИДЕЖЕ СЕГО ЗНАМЕНІА НѢСТЬ ЮДЪ, ТО СЪ ТѢМИ СОУТЪ ТОУ ВЪНОУТРЪ.

НА ОБѢДѢ ЖЕ СѢДЕЩЕ ЯГАРИНИ, МОУДРАА ЧЕДЪ, КНИГЪ НАОУЧЕНА ГЕОМЕТРИИ И АСТРОНОМИИ И ПРОЧИИМЪ ОУЧЕНІЕМЪ, ИСКОУШАЮЩЕ И ВЪПРАШАХЪ, ГЛАГОЛЮЩЕ: ВИДИШИ ЛИ, ФИЛОСОФЕ, ДИВЪНОЮ ЧЮДО, КАКО ЖЕ ПРОРОКЪ МАХЪМЕТЪ ПРИНЕСЕ НАМЪ БЛАГЪЮ ВѢСТЬ ОТЬ БОГА И ВЪРАТИИ МНОГЪИ ЛЮДИ И ВЪСИ ДРЪЖИМЪ СЕ ПО ЗАКОНЪ, НИЧЕСОЖЕ ПРѢСТОУПАЮЩЕ. А ВЪИИ ХРИСТОВЪ ЗАКОНЪ ДРЪЖЕЩЕ ОВЪ СІЦЕ, ОВЪ ОНАКО, ТАКОЖЕ ІЕСТЬ ГОДѢ КОМОУЖДО ВАСЪ, ТАКО ДРЪЖИТЕ И ТВОРИТЕ. КЪ СІМЪ ЖЕ ФИЛОСОФЪ ОТВѢЩА: БОГЪ НАШЪ ТАКО И ПОУЧИНА ІЕСТЬ МОРЪСКА, ПРОРОКЪ ЖЕ ГЛАГОЛІЕТЪ О НІЕМЪ: РОДЪ ІЕГО КТО ИСПОВѢСТЬ, ВЪЗЕМІЕТЪ БО СЕ ОТЬ ЗЕМЛІЕ ЖИВОТЪ ІЕГО. СЕГО ЖЕ РАДИ ИСКАНІА МΩΝΣΙИ ВЪ ПОУЧИНОУ ТОУ ВЪХОДЕТЪ И СИЛЪИИ

оумомъ помощию юго богатство размноже приемиюще прѣплавають и възвращаютъ се, а слаби тако и вь сьгнилѣхъ кораблехъ покоушаютъ се прѣбити, ови истапляютъ, а ови съ трѣдомъ юдва втѣдѣхаютъ, немощною лѣнностію влающе се. ваше же юсть ясно и оудобно, юже можетъ прѣскочити вѣсакъ, малъ и великъ. нѣсть бо кромѣ людскаго обѣчага, нѣ юже можетъ дѣлати; а ничесоже юсть вамъ заповѣдалъ. егда бо нѣсть вѣстегноуль гнѣва и похоти, нѣ попустиль то в кою ви имать вѣриноу пропасть съмыслены да раздѣваетъ.

Христось же не тако, нѣ втѣ низоу тишѣкою горѣ възводитъ вѣрою же и дѣтелию божию. творѣць бо съ вѣсакымъ, междѣ аггели и скоты юсть чловѣка сътвориль, словесемъ и съмысловемъ втѣдчивъ втѣ скота, а гнѣвомъ и похотию втѣ аггель; и юиже се чести кто приближаетъ, тѣ паче тою се причецаеть, вѣшииыхъ ли или нижиныхъ.

Вѣпросише же и пакты: како вѣ юдиноѣ богоу соущѣ вѣ три славите и ? скажи, аще вѣси. втѣца бо нарицаете и сына и доуха. то аще тако глаголите, да и женоу юмоу дадите, да се втѣ того мнѣзи бози расподеть. къ симъ же философъ втѣца: не глаголите тако хоулы бесчестны. мы оубо добрѣ юсмы навѣкли втѣ пророкъ и втѣ втѣць и втѣ оучительъ троицоу славити, втѣць и слово и доухъ, три ипостаси вѣ юдиноѣ соуществѣ. слово же то вѣплъти се вѣ дѣвѣ и роди се нашего ради съпасеня, такоже и Махѣметъ вашъ пророкъ свѣдѣтелствѣеть, написавъ сице: послахомъ доухъ нашъ къ дѣвѣи изволѣше, да родить. втѣ сего азъ вамъ повѣщеніе твороу о троици. сими же словесы поражени на дрѣгаа възвратише се, глаголюще: тако тако юсть, такоже глаголюши, гости, да аще Христось богъ вашъ юсть, почто не творите, такоже велить? писано бо юсть вѣ еѣаггельскыхъ книгахъ молити за врагты, и добро дѣлати ненавидецимъ и гонещимъ и ланитѣ вѣрацати биющимъ. вѣ же не тако, нѣ противна ороужа вѣстрите на творещею вамъ таковаа. философъ же противоу симъ втѣца: двѣма заповѣдма соущема вѣ законѣ, кто законъ съвършае гавлаютъ се: иже ли юдиноу съхранить, или иже вѣбѣ? втѣцаше же вѣны: тако иже вѣбѣ. философъ же рече: богъ юсть рекль: молити за обѣдецие; тѣ юсть рекль пакты: болѣше сею любовью не можетъ никтоже гавити на семь жити, нѣ да свою доушѣ положить за дрѣгты. дрѣгѣ же ради мы се дѣлемъ, да не съ телесными доуша ихъ плѣнѣна боудеть. пакты глаголаше: Христось юсть даль данъ за се и за инты, вѣ же како не творите того дѣль? и юже аще вѣраце се, како понѣ да ны не даете сицемоу великѣ

и крѣпкоу еззыкѣ изманитъскѣ за братию вашѣ и дрѣггы. мала же просимь, тъкмо єдино҃го златика, и дондеже стоить вса земля, хранимь мирь междѣ собою такоже инь никтоже. философ же ѡтвѣща: аще кто въ слѣдѣ оучителя ходе хоцетъ въ слѣдѣ ходи, въ нѣже и онь, дрѣггы же срѣтъ съврацаѣтъ и, дроуг ли ємѣ єсть или врагъ? ѡтвѣщаше же ѡнѣ: врагъ? философ же рече: егда Христосъ дань дастъ, кою царство бѣ, изманитъско или римско? ѡтвѣщаше же ѡнѣ: римско. ѡнъ же рече: тѣмъ же не подобаетъ намъ зазирати, понѣже римляномъ вѣси даемъ дань.

По сихъ же и инаа мнѡга въпрашанѣа въпросише, искоушающе отъ вѣсѣхъ хоудожьствихъ, таже и сами оумѣхѣ. сказа же имъ вѣса, такоже є прѣпрѣ и о сихъ. рекоше къ нѣмоу: како тѣ вса си оумѣѣши? философ же рече: чловѣкъ нѣкои почрпъ въ мори водоу, въ мѣшци ношаше ю и грѣдѣше се, глаголює къ странникѡмъ: видите ли водѣ, юже никтоже не имать развѣ мене? пришьдѣ же єдинь моужь поморникъ, рече къ нѣмоу: неистов ли се дѣѣши, хвале се тѣкмо ѡ смрѣдѣшимъ мѣшки, а мѣ сего пѣчинѣ имамѣ. тако и ви дѣѣте, а ѡтѣ насъ соутъ вѣса хоудожьства изшла. и по сихъ же показаше ємоу дивѣ твореще врьтоградъ насаждень иногда ѡтѣ земліє изникноуще; тако сказа имъ, како се вѣиваѣтъ, пакты показаше ємоу вѣсе богатство и храминѣ оутворенѣ златомъ и сребромъ и каменіємъ драгомъ и бисромъ, глаголюще: виждѣ, философе, дивною чюдо, сила велика и богатство мнѡгъ Ѳмермнино, владѣкѣ срацинска. рече же кѣ нимъ: не дивно се єсть, богоу же слава и хвала сътворшомоу си вѣса и вѣдавшѣ на оутѣхѣ чловѣкѡмъ; того бо соутъ, а не иного. сѣтнѣѣ на свою се злобѣ обрацьше, даше ємѣ гадъ пити. нѣ богъ милостивѣ, рекѣ: аще и смртно что испиете, не имать вас врѣдити, избави и того и на свою земліє здрава и вѣзврати.

И пакты не по мнѡзѣ врѣмени ѡтрекѣ се вѣсего житѣа сего, сѣде на єдиномъ мѣстѣ без мльвѣ и себѣ самоѣ тѣкмо вѣнемліє и на оутрѣшни днь ничесоже не ѡставаіє, нѣ нициимъ раздаваіє все и на бога печаль вѣзмѣтаіє, иже се на вѣсакъ днь ѡ всѣхъ печеть. єдиною же на светѣи днь слоузѣ ємоу тоужещѣ, тако ничесоже не имамѣи на сици днь чѣстѣнъ, онъ же рече ємоу: прѣпитѣвѣи иногда Израильтѣни въ пѣстѣни, тѣ имать и намъ зде дати пищѣ; нѣ шѣдѣ призови понѣ петъ нициихъ моужь, чаіє божіє помощи. тако вѣієтъ ѡбѣдни частъ, абіє присе моужь врѣме вѣсакоює гадѣи и ї златикъ. и богоу хвалоу вѣздастѣ о вѣсѣхъ сихъ. въ Олимпѣ

же шьдъ къ Мефодію братѣ своему начеть жити и молитвѣ творити беспрѣстанѣ
къ богу, тѣкмо книгами бесѣдѣ.

Придоше же съли къ царю въ Козарѣ, глаголюще: тако испрѣва єдинобога
знаемъ, иже єсть надъ вѣсѣми, и томоу се кланѣемъ на вѣстокъ, да шьбѣчає
стоуднѣи инѣ дръжеще. Ювреи же оусте нѣ вѣрѣ ихъ и дѣтели прѣти, а Грацинѣ
въ дръгоую странѣ мирѣ дающе и дарѣ мнѣгы стѣжѣт нѣ на свою, глаголюще: тако
наша вѣра єсть добрѣши вѣсѣхъ езѣкѣ. то сего ради сѣлемъ къ вамъ, старѣю
дръжѣвѣ и любовь дръжеще. езѣкѣ бо велии соущи и царѣство въ бога дръжитѣ. и
вашего свѣта въпрашающе просимъ мѣжа книжна въ васъ, да аще прѣпритѣ Юврейє
и Грацинѣ, то по вашѣ се вѣрѣ имемъ. тѣгда възѣскавъ царѣ философа и избобрѣтъ
сказа ємѣ козарѣскоу рѣчь, глаголю: иди, философе, къ людемъ симъ и сѣтвори слово
и штвѣтъ о свѣтѣ троици сѣ помощью єе; инѣ бо никтоже не можетъ достоино сего
творити. онѣ же рече: аще велиши, владѣкѣ, на сиковоую рѣчь сѣ радостію идоу
пѣшь и босѣ безъ всего, єгоже не велѣаше господѣ оученикомъ си носити. штвѣща же
царѣ: аще се тѣ бы хотѣлъ о сѣмъ сѣтворити, то добрѣ глаголюши, нѣ царѣскоу
дръжавѣ вѣдѣти и чѣсть, чѣстьно иди сѣ царѣскоу помощью. авиє же поутѣ се єтъ и
Херсона дошьдѣ наоучи се тоу жидовскѣи бесѣдѣ и книгамъ, осемъ чѣсти прѣложи
граматикоу и въ того разѣмъ въсприемъ.

Самѣрѣнинѣ же нѣкон тоу живѣаше и приходе къ нѣмоу стѣзаше се сѣ нимъ и принесе
книгѣ самарѣнѣскѣиє и показа є ємоу. испрошь є оу нѣго философѣ, затвори се въ
храминѣ и на молитвѣ се наложи и въ бога разѣмъ приемъ, чѣтати начеть книгѣ
бес порока. оузрѣвѣ же Самаранинѣ възѣпи велиемъ гласомъ и рече: въ истиноу, иже в
Христа вѣроуютъ, въскорѣ доухѣ светѣи приємлютъ и благодатѣ. сѣноу же єго
авиє кръщѣшѣ и самѣ се кръсти по нимъ. и обрѣтѣ же тоу євангелиє и ѱалтирь, росѣскѣи
писменѣ писано, и чловѣка шбрѣтъ глаголюща тоу бесѣдоу и бесѣдовавъ сѣ нимъ и
силоу рѣчи приемъ, своєи бесѣдѣ прикладає, различѣи писменѣ, гласнаа и сѣгласнаа
и къ богу молитвѣ дръже и въскорѣ начеть чисти и сказати, и мнѣзи се ємоу дивѣа
се бога хвалеще.

Слѣшавѣше, тако светѣи Клименѣтъ єще въ мори лежить, помоливѣ се рече: вѣроую въ
бога светѣмъ клименѣтъ надѣю се, тако шбрѣсти єго имамъ и изнести из мора.
оубѣждѣ архієпискоупа и сѣ клиросомъ вѣсѣмъ и говѣинѣ моужѣи и вѣсѣдше въ
кораблѣ идоше на мѣсто, оутишѣшѣ се морѣ велѣми, и дошьдѣше начеше копати поущѣ.

АБИЕ БЫСТЬ ХРИЗМА МНѠГА, ТАКО И КАДИЛО МНѠГО И ПО СЕМЬ ГАВИШЕ СЕ СВЕТЫИЕ МОЩИ,
ИЖЕ ВЪЗЪМШЕ СЪ ВЕЛИКОЮ ЧЪСТІЮ И СЪ СЛАВОЮ ВЪСѢХЪ ГРАЖДАНЪ ВЪНЕСОШЕ ВЪ ГРАДЪ,
ТАКОЖЕ ПИШЕТЪ ВЪ ШЕРѢТЕНИ ІЕГО.

Козарскы же воєвода съ вои шьдъ шьбстоупи христианскы градъ и шплете се ш
нємь. оувѣдѣв же философъ не лѣне се иде к нємѡ, бесѣдовав же съ нимъ и
оучителнаа словеса прѣдложи и оукроти єго. и обѣщавъ се ємоу на кръщеніе.
възврати же се философъ въ свои поуѣть. и въ прьвѣи часъ молитвѡ творецѡ ємѡ,
нападоше на нь ОҮҮҮри, тако вльчскыи вѣиоше, хотеше оубити єго. он же не оужасе се
ни шстави своє молитвѣы, кѣри леисо тѣкмо зовѣи, вѣ бо окончалъ юже слѡжѣѡ.
шни же оүзрѣвше и, по божию повелѣніоу оукротѣше и начеше кланѣти се ємѡ и
слышавше оучителнаа словеса шѣ оүсть єго, штпоустише и съ всею дроужиною.

Бѣсѣд же въ корабль поуѣти се єть козарскаго на мевтскоє єзеро капискаа врата
кѣавканскыи хъ горь. послаше же Козариє противѡ ємоу моужа лоукава заскопивъ,
иже бесѣдоу сниде се рече ємѡ: како вѣы зль шѣычѣи имѣте и ставите царь инъ въ
иногѡ мѣсто шѣ иногѡ рода? мѣы же по родѡ се дѣємь. философъ же кѣ нємѡ рече:
богъ бо въ Саоула мѣсто, ничесоже, оүгодна дѣюща, избра Давида, оүгаждающа
ємоу, и родъ єго. онъ же рече пакѣы: вѣы оүбо книгѣы дръжеще вѣ рѡкѡ, шѣ ни хъ вѣсе
притѣ глаголіете; мѣы же не тако, нѣ шѣ прѣси все моудрости тако погльщше
износимъ є, не грѣдеще се ш писани такоже и вѣы. рече же философъ к нємѡ:
шѣвѣщаю ти кѣ семоу: аще срѣщеши мѡжа нага и глаголіеть, тако мнѡгѣы ризѣы и
злато имѣмъ, имѣши ли є вѣрѡ, виде єго наго? и глаголіеть: ни. рече же ємѡ: тако и
азъ тебѣ глаголю: аще ли єси погльтилъ вѣсакоу моудрость, то скажи мѣы, колико
родъ єсть до Моусеа и колико лѣѣы єсть коториждѡ родъ дръжалъ. не могѣы же кѣ
семѡ шѣвѣщати, оүмльча. дошьдъшѡ же ємѡ тамо, єгда хотѣхоу на шѣбдъ сѣсти оу
кагаана, вѣпросише же єго, глаголюще: каѣ єсть твоѣа чѣсть, да те посадимъ на
своємъ чиноу? онъ же рече: дѣда имѣхъ велика и славна зѣлѡ, иже близѣ царѣа стоѣаше
и даннѣю ємоу славѡ волюєю шѣврѣгъ, изгнанъ бысть и на странѡу земліє шѣдъ
шѣница и тоу ме роди. азъ же дѣднѣю чѣсть дръвнѣю ищѡ, не достигохъ иноє
приєти, Ядѣмовъ бо єсмь вѣноукъ. и шѣвѣщаше же шни: достоинно и право
глаголієши, гости. шѣ сего же начеше на нємь чѣсть творити.

Каганъ же възьмъ чашѡ рече: пиѣмъ въ имє бога єдиногѡ, сътворѣшагѡ всѡ тварь.
философъ же рече, възьмъ чашѡ: пию въ имє бога єдиногѡ и словесе єго, сътворѣшагѡ

словомъ всоу тварь, имже небеса оутвърдише се, и животворещаго доуха, имже въса сила ихъ стоитъ. ѡтвѣща къ нѣмоу каганъ: в'се равно глаголюще, ѡ семь тѣкмо различь дрѣжимъ: вты бо троицѣ славите, а мы бога єдинога, оулѣчше книгты. философъ же рече: слово и доухъ книгты проповѣдають. аще кто тебѣ чьсть творить, твоєго же словесе и доуха оустъ не въ чьсти имать, дрѣгты же пакты все троє въ чьсти имать, котортыи оубо ѡтъ обою єсть чьстивѣи? онъ же рече: иже все троє въ чьсти имать. философъ же ѡтвѣща: тѣмъ же мы болшеє творимъ вещьми сказающе и пророкъъ слѣшающе. рече бо Исаиа: слоушанте мене, Іакѡве, Израилю, єгоже азъ зовоу, азъ єсмь прѣвѣи, азъ єсмь въ вѣкты; нынѣ господь посла ме и доухъ єго.

Июдеи же стоюще окрѣсть єго рекоше ємѣ: рѣци оубо, како можетъ женскты полъ бога вѣмѣсти въ чрѣво, на нже не можетъ ни вѣзрѣти, а не менъ ли родить и. философъ же показавъ прѣстоу на кагана и на прѣваго свѣтника єго рече: аще кто рече, тако прѣвѣи свѣтникъ не можетъ чрѣдити кагана, пакты же речеть, послѣдни рабъ сего можетъ кагана и чрѣдити и чьсть ємѣ сѣтворити, что имамъ нареци и, скажите ми, неистова ли или сѣмѣисльна? они же рекоше: и сѣло неистовъ. философъ же къ нимъ рече: что єсть ѡтъ видимыне тварты чьстнѣиши вѣсѣхъ? ѡтвѣщаше ємѣ: чловѣкъ, по ѡбразѣ бо божію сѣтворенъ єсть. пакты же къ нимъ рече философъ: то како нѣсѣтъ трѣсновени, иже глаголють, не можетъ се вѣмѣстити въ чловѣка богъ; а ѡнъ и въ кѣпинѣ се вѣмѣсти и въ ѡблакъ боурею и дымъ гавль се **Мѡнсеови** и **Іовѣ**. како можеша иного болеца исцѣлѣти. чловѣчьскѣ оубо родѣ на истлѣніе пришѣдѣшѣ, ѡтъ кого би пакты ѡновлѣніе приєль, аще не ѡтъ самого творца. ѡтвѣщайте ми, аще врачъ хѣте приложити пластирь болецимъ, приложитъ ли дрѣвѣ или камени или ни? и гавитъ ли ѡтъ сего чловѣка исцѣлѣвшѣ? и како **Мѡнси** доухомъ светымъ въ своєи молитвѣ рече, роуцѣ простѣрь: въ громѣ камени и гласѣ трѣбнѣмъ не гавлаи ны се к томоу, господи щедрымъ, нѣ въсели се въ наше оутробты, ѡтѣмъ наше грѣхты.

Икила бо тако глаголетъ. и тако разидоше се съ ѡвѣда, нарекше дѣнь, въ нже бесѣдоуютъ ѡ всѣхъ сихъ.

Сѣдше же пакты съ каганомъ, рече философъ: азъ оубо єсмъ чловѣкъ єдинъ въ васъ безъ рода и дрѣгъ, ѡ боѣ же се стезаемъ, ємѣже соутъ въ рѣкоу всакаа, и срьдѣца наша. ѡтъ васъ же, иже соутъ силни въ словесехъ, бесѣдѣюцимъ намъ, гаже разѣмѣють, да глаголють, тако тако єсть, а ихже не разѣмѣвають, да вѣпросеть,

сказанъи. отвѣщаше же юудей и рекоше: и мгы дрѣжимъ въ книгахъ и слово и доухъ. скажи же нам, которъи законъ дастъ богъ чловѣкъмъ прѣвѣе, **Мωνσεов** ли или иже вѣи дрѣжите. философъ же рече: сего ли ради вѣпрашаєте, да прѣвѣи законъ дрѣжите? отвѣщаше они: еи, прѣвѣи бо подобають. философъ рече: аще хошете прѣвѣи законъ дрѣжати, то вѣтѣ обрѣзаніа оуклоните се сѣтно. рекоше же они: чесо ради сице глаголюши? философъ же рече: скажите ми не потающе, вѣ обрѣзани ли юсть прѣвѣи законъ данъ или вѣ необрѣзани? отвѣщаше они: мнимъ, вѣ обрѣзани. философъ рече: не Ноюви ли богъ законъ дастъ прѣвѣ по заповѣданіи и вѣпаданіи **Идамовѣ**, завѣтомъ нарицаю законъ? рече бо к нѣмоу: се азъ вѣздвижѣ законъ мой с тобою и съ сѣменемъ твоимъ и вѣсею землю, трѣи заповѣдми дрѣжимъ. и: вса гадите, гако и зелию травною, елико на небеси и елико на земли и елико вѣ водахъ, развѣ меса вѣ крови доуша юго не гадите. и: иже пролѣетъ кровь чловѣка, да пролѣетъ се свога юго вѣ нѣю мѣсто. что глаголюете, противѣ сѣмоу прѣвѣи законъ дрѣжати? Юудей къ нѣмоу отвѣщаше: прѣвѣи законъ **Мωνсевъ** дрѣжимъ, сего же нѣсть богъ нареклъ закона, нѣ завѣтъ, гако и прѣвѣи заповѣдъ къ чловѣкоу вѣ раи и къ **Ивраамѣ** инако, вѣбрѣзаніе, а не законъ; ино бо юсть законъ, ино же завѣтъ, различно бо юсть, творѣць нареклъ вѣбою. философъ же отвѣща къ нимъ: азъ бо о сѣмъ скажѣ сице, гако законъ се наричетъ завѣтъ, богъ бо глагола къ **Ивраамоу**: даю законъ мой вѣ плѣти вашей, юже и знаменіе нарече, гако боудеть междѣ мною и тобою. тѣи же пакты къ **Среми** вѣпиютъ: послушаите завѣта сѣго и вѣзглаголюши, бо рече, къ моужемъ **Юудовомъ** и живоущимъ вѣ **Иеросалимѣ** и речеши къ нимъ: тако глаголютъ господь богъ **Израилевъ**: проклетъ чловѣкъ, иже не послушаетъ слово завѣта сѣго, иже заповѣдахъ вѣтѣемъ вашимъ вѣ дѣни, вѣ нѣже изведохъ ю изъ землю **египтѣскыю**. отвѣщаше Юудей къ нѣмѣ: тако и мгы дрѣжимъ, гако тако законъ нарицаеть се завѣтъ, и елико се ихъ дрѣжа по законъ **Мωνсеовъ**, вси къ богоу ѣгодише; и мгы дрѣжеще се по нѣемъ, непѣшемъ тако вѣти, а вѣи вѣздвигѣше инъ законъ и попираете божіи законъ. философъ рече къ нимъ: добрѣ дѣемъ; аще бо вѣи **Ивраамъ** не юл се по вѣбрѣзаніе, нѣ дрѣжалъ **Ноювъ** завѣтъ, не вѣи се божіи дрѣгъ нареклъ и **Мωнси** же, послѣди пакты написавъ законъ, прѣваго не дрѣжа. такожде и мгы по сѣхъ вѣбразѣ ходимъ и вѣтѣ бога законъ приѣмше дрѣжимъ, да божіа заповѣдъ твѣрда прѣбѣтвуетъ. давъ бо **Ноюви** законъ, не сказа юмѣ, гако и дрѣггы имамъ дати, нѣ вѣ вѣкы прѣбѣтвующи вѣ доушѣ живѣ. ни пакты, **Ивраамоу** вѣбѣтованіа давъ, не вѣзвѣсти юмѣ, гако и дрѣггы имамъ дати **Мωнсеови**. тако вѣи дрѣжите законъ? а

богъ **Езекии**емъ въпиетъ: тако прѣставляю и, а инь вамъ дамъ. и **Еремиа** бо рече гавѣ: се дньниіе гредѣтъ, глаголетъ господь, и завѣщаю домъ **Іоудовоу** и домъ **Израиліевъ** завѣтъ новъ, не по завѣтоу, ꙗже завѣщахъ къ отцемъ вашимъ въ дньни приєм'шомъ роукѣ ихъ, извести ꙗ изъ земліе **египтѣскыіе**, тако ти не прѣбѣтыше въ завѣтѣ моемъ и азъ възненавидѣхъ ꙗ. тако се завѣтъ мой, ꙗже завѣщаю домоу **Израиліевоу** по дньнихъ онѣхъ, рече господь: даю законъ мой въ помышленіа ихъ и на срѣдцихъ ихъ напишоу ꙗ и боудоу имъ въ богъ и ти боудѣтъ мнѣ въ люди. и пакты тѣжде **Еремиа**: тако глаголетъ господь: встанѣте на поутѣхъ и видите и въпросите на стѣзе господниіе вѣчныіе и видите, кты ꙗсть поутъ истовъти, и ходите по нѣмоу; и вѣрѣцете очищеніе доушамъ вашимъ. и рѣше: не идѣмъ. постави ихъ въ васъ блюстеліе, послушайте гласа тробѣты. и рѣше: не послушаемъ. сего ради оуслышите **езыци** и пасоуци стада въ нихъ. и **авиіе**: слыши, земліе: се азъ навождѣ на люди сіе зло и плодъ отвращеніа ихъ, заніе словесъ моихъ не вънеше и законъ мой, ꙗже пророци проповѣдаше, отриноуше. не тѣкмо же симъ **іединѣмъ** скажѣ, тако законъ прѣстаіетъ, нъ и инѣми винами отъ пророкъ гавѣ. отвѣщаше къ нѣмоу **Іоудей**: въсакъ **Жидовинъ** се вѣсть, въ истинѣ тако быти имать тако, нъ не оувѣсть време пришло о помазан'нѣмъ. философъ же рече къ нимъ: что си прѣдлагаете, видеце, тако **Іеросолимъ** съкрѣшенъ ꙗсть и жрѣтвы прѣстали соутъ и въсе се ꙗсть събѣило, ꙗже соутъ пророци прорекли ѡ васъ.

Малахія бо гавѣ въпиетъ: нѣсть мое воіе въ васъ, глаголетъ господь вседръжителъ, жрѣтвъ отъ рѣкъ вашихъ не приємлю, заніе отъ възстокъ слънца до западъ имѣ мое славитъ се въ **езыцѣхъ** и на въсакомъ мѣстѣ тьманъ приноситъ се имени моему и жрѣтва чиста, заніе велие имѣ мое въ **езыцѣхъ**, глаголетъ, господь вседръжителъ. они же глаголаше: си, ꙗже глаголюши, вси **езыци** хотеть благословени быти и вѣрѣзани въ градъ **Іеросолимъ**сѣѣ. рече философъ: то како **Мωυси** глаголетъ: аще послушающе послушаєте, по всему храни законъ и боудѣтъ прѣдѣли ваши отъ мора чръмнаго до мора **Филистимъ**ска и отъ пѣстѣиіе до до рѣкы **Ефрата**. а мыи **езыци** о нѣмъже сѣмѣ **Іврааміе** благословимъ се, отъ **Иисеѡва** коренѣ ишьдшимъ, чаганіе **езыкъ** нареченѣ и свѣтъ въсеіе земліе и въсѣхъ отокъ, славою божию просвѣщени. не по томоу закону ни мѣстоу пророци вел'ми въпиютъ. рече бо **Захарія**: радоуи се зѣло, дщи **Сіонна**, се царъ твои гредеть к тебѣ кроткъ, въсѣдъ на жрѣбѣць вели, стынъ гарьмничъ. и пакты потрѣбитъ оружіе отъ **Ефрема** и конты отъ **Іеросолима** и възглаголетъ миръ **езыкомъ** и власти ꙗго отъ край земліе до

конѣцъ въселеннѣхъ. Иаковъ же рече: не вскоудѣиеть князь оуть Юуды ни вождь оуть степноу его, дондеже придетъ, юмѣже се шедить, и тѣ чагане еззыкѣ. си вса видеше скончана и створшена, коюго иного жидете? Даниилъ бо рече оуть аггела наоучень: седмь десеть недѣль до Христа игоумена, юже юсть четъри ста и чѣ лѣтъ, запечатлѣти видѣнне пророчества. кою же ли вы се мнитъ желѣзною царство, еже Данииль мѣнитъ въ иконѣ? оувещаше римско. философъ же въпроси ю: камень, оутрыгъ се съ горы безъ роукы чловѣчскыи, кто юсть? оувѣшаше же: помазаннѣхъ. пакты же рекоше: то аще сего сказаемъ пророкы и инѣми вещьми оуже пришьдша, такоже глаголюши, како римскою царство доселѣ дръжитъ владычество? оувѣша философъ: не дръжитъ се, мимошло бо юсть тако и прочаа по шбразѣ иконномѣ; наше бо царство нѣсть римско, нѣ Христово, такоже рече пророкъ: въздвигнетъ богъ небесною царство, юже въ вѣкы не истлѣиеть, и царство юго людемъ инѣмъ не оставитъ се; и истинитъ и извѣиеть въса царства и то станеть въ вѣкы. не христианскою ли царство, нынѣ Христовѣмъ именемъ нарицаемо? а римляне идолѣхъ прилежахъ. си же овь оуть сего, овь оуть иного езыка и племени въ Христово име царствѣютъ, такоже и пророкъ Исаиа глаголетъ, глаголю кѣ вамъ: остависте име ваше въ сѣтость избраннѣхъ моихъ, васъ же избиетъ господь, а работающимъ юмѣ наречеть име ново, юже благословенно боудеть по въсей земли; благословетъ бо бога истиннаго и кльнуущей се на земли, кльнѣтъ се богомъ небеснымъ. не створшила ли се соуть въсѣхъ пророкъ прореченна оуже, тавѣ реченна о Христѣ? Исаиа бо сказають родство юго оуть дѣвгы, глаголю сице: се дѣваа въ чрѣвѣ приметъ и родить сына и нарекѣтъ име юмоу Ѣммануиль, юже юсть сказаемо: съ нами богъ. а Михеа рече: и ты Вифлеемъ, землю Юудова, никакоже мьнши бываи въ владыкахъ Юудовахъ; ис тебе бо изыдетъ игоумень, иже оупасеть люди мое Израиля и исходи юго исконты оуть дьни вѣка. сего ради дастъ ю до врѣмене раждающею и родить. Юремиа же: въпросите и видите, аще роди мужьскъ поль, тако велен дьнь тѣ, такоже не вѣистъ инъ, и лѣто тѣсно вѣдетъ Иаковоу и оуть сего спасетъ се. и Исаиа рече: прѣжде даже болѣшиа не роди, прѣжде даже не приде рождество, болѣзнь избѣжа и роди мужьскыи поль. пакты же Юудей рекоше: мы юсмты оуть Сима благословеное сѣме, благословени оутьцемъ нашимъ Ноюемъ, вы же нѣсте. сказавъ же имъ о сихъ рече: благословение оутьца вашего ино ничтоже нѣсть, тѣкмо хвала богоу, оного же ничтоже не доидеть. сице бо юсть: благословенъ господь богъ Симовъ, а кѣ Иафетоу глагола, оуть нѣгоже мы юсмъ, да пространитъ господь Иафета и да въселитъ се въ села

Симова. и оть пророкъ же и оть инѣхъ книгъ сказаю не остави ихъ, дондеже рекоше сами: тако тако юсть, такоже ты глаголюши. рекоше пакты: како вы оупвание имоуще на чловѣка и творите се благословени быти, а книги проклинаютъ таковаго. оувѣща философъ: то проклетъ ли юсть Давидъ или благословень? рекоше же они: сѣло благословень. философъ же рече: то и мы на того оупваемъ, на нже и онъ. рече бо въ фалмѣхъ: ибо чловѣкъ мира моего, на нже оупвахъ. чловѣкъ же ты Христъ юсть и богъ. а иже оупвають на проста чловѣка, то и мы того проклетя творимъ. пакты же иноу притчу прѣдложише, глаголюште: како вы христиани обрѣзание оумещете, а Христъ не оуврѣши юго, нъ по законѣ скончавши? оувѣща философъ: иже бо рече къ Яврааму прѣвѣю: се боуди знаменіе междѣ тобою и мною, ты и ю сѣврши пришьдъ, оть того дрѣжавше до сего, а прочее не дастъ ю мимоти, крщеніе намъ вѣдасть. рекоше же они: то чесо ради ини прѣвѣю оугодише богоу, того знаменіа не приемше, нъ Явраамити? оувѣща философъ: некоторы бо оть тѣхъ гавлають се двою женоу имѣвъ, нъ тъкмо Явраамъ и сего ради оуда того оурѣзають, прѣдѣль даю, не прѣстоупати юго даю, нъ првомоу сѣврстию Ядамову вбразь даю прочимъ, въ ты ходити. Іаков оубо такожде сѣтвори, оутрапты жилѣ стегна юго, заню дѣ жены поють. раздѣвъ же винѣ, ююже то сѣтвори, нарече име юмоу Израиль, сирѣчь оумъ зре бога, к томоу бо не гавлають се приимъшь къ женѣ.

Явраамъ же того не раздѣ. пакты же въпросише Іоудей: како вы идолшнь се кланяюще творите се богоу ѣгаждають? оувѣща философъ: прѣвѣю се наѣчите раздѣлити имена, что юсть икона и что юсть идолъ, и тако сѣмотреще не постѣпаите на христианы; десетъ бо именъ въ вашемъ юзѣицѣ о сѣмъ вбразѣ лежитъ. въпрошоу же вы азъ: образъ ли, юже въ горѣ скинию Моиси низнесе, или вбразь вбраза, и хоудожествиємъ сѣдѣла прикладно вбразь, клынтин и оумтин и орьстѣми и хероувимъ изредны? и понюже то тако сѣтвори, нарече молитвы того ради дрѣвоу и оусмошь и орьстемъ чѣсть творите и кланяете се, а не богоу давшому въ то врѣме такъ вбразь? такожде и о Голомонты цркви, понюже иконы хероувимскыи и аггельскыи и инѣхъ мншгъ вбразь имѣаше. такожде оубо и мы христианы оугождьшихъ богоу вбразь и чѣсть творимъ, оудѣлающе доброю оть демѣнскыихъ вбразь. хоулетъ бо книги жрѣще сынны свою и дѣщери. рѣше же Іудей: како вы свининѣ и занюиноу гадѣще не противите се богоу? оувѣща къ нимъ: првомоу завѣтоу заповѣдающѣ: вѣса сѣнѣсте, тако и зели трѣвно, вса бо чиста чистимъ соутъ, а сквернѣнымъ сѣвѣсть се юсть осквернила. и богъ бо въ твари глаголють: се вѣса добра сѣло.

вашего же ради лакомца мало нѣкою вѣтъ ихъ вѣтъ. сѣнѣстъ, бо рече, Іаковъ и настѣти се и вѣтверже се възлюбленъныи. и пакты: сѣдоше людѣ гасѣти и пити и вѣсташе играти. вѣтъ многа же се мѣты оукращѣше въ малѣ положихомъ селико памети ради. а иже хощетъ сѣвршенъныхъ сихъ бесѣдѣ искати и светѣхъ, въ книгахъ ѳего вѣрѣцетъ ю, юлико прѣдложи оучитель нашъ архіепискоупъ Мефодіе, раздѣль ю на осемъ словесъ; и тоу ѣзритъ словесноу силоу, вѣтъ божіе благодати тако и пламень горещи на противныю. начелными мѣужи сладкаа и подобна ѳего словеса слышавше, рекоше къ нѣмоу: богомъ ѳеси семо посланъ на сѣзданіе наше и вѣсе книгы вѣтъ нѣго навѣкы, вѣсе ѳеси по чиноу глаголаа, до стѣти наслаждѣ въсѣхъ нѣты медьвнѣыми словесы светѣжѣ книгъ. нѣтъ мѣты ѳесмы некнижна чедѣ, семѣ же вѣрѣ имемъ, тако тѣты ѳеси вѣтъ бога. паче же аще хощеши покои вѣрѣсти доушамъ нашимъ, вѣсако исправи прѣтѣчани скажи намъ по чинѣ, егоже те вѣпрашаемъ. тако же се разѣдоше почити.

Сѣбравше же се въ дѣругѣ дѣнь рекоше юмѣ, глаголюще: скажи намъ, чѣстнѣи мѣужѣ, прѣтѣчани и оумомъ вѣрѣ, таже ѳестъ лоучѣ въсѣхъ. вѣтѣща къ нимъ философъ: малъжена два вѣста оу цара нѣкоюго въ чѣсти велицѣ любима сѣло. сѣгрѣшьшема же има изгнавъ та вѣтъ земліе вѣтсла. жившема же многа лѣта тамо, дѣти сѣтвориста въ нищѣтѣ. сѣбирающе же дѣти къ сѣбѣ сѣвѣтъ творахѣ, кѣмы се вѣты поутемъ пакты вѣмѣстили въ прѣвѣи чинѣ. вѣтъ же ихъ сице, а дѣругѣ инако, а дѣругѣ дѣругѣако сѣвѣтъ дѣюще; которомѣ оубо достоитъ сѣвѣтъ столати? не добрѣшомѣ ли? рекоше же они: чѣсо ради сице глаголюши? свои бо сѣвѣтъ къждо добрѣшии творитъ.

Срацинѣ такожде и инѣ инѣ. скажи же, кои разоумъ имѣ добрѣ вѣтъ сихъ. рече же философъ: вѣгнь искоушаѣтъ златъ и сребро, а чловѣкъ оумомъ вѣтсѣкаѣтъ лъжѣ вѣтъ истинѣ. рѣцѣте же ми: вѣтъ чѣсого вѣыстѣ прѣвѣою вѣтпаденіе? не вѣтъ видѣніа ли и плода сладкаго и похотѣніа на божѣство? они же рѣше: тако ѳестъ. философъ же рече: то аще боудетъ комѣ пакостъ медь гадѣ оу или стоудѣноу водѣ пивше, пришьдѣ врачъ глаголетъ юмѣ: юще многѣ медь гадѣ исцѣлѣи. а иже боудетъ водѣ пиль, стоудѣни се водѣты напивъ нагѣ на мѣржѣ ставѣ исцѣлѣюши. дѣругѣ же врачъ не тако глаголетъ, нѣтъ прѣтивно врачѣство заповѣдаѣтъ, въ меда мѣсто горкою пиюще постисѣ, а въ стоудѣнаго мѣсто теплою и горѣце. которѣи оубо вѣтъ обою хѣтѣрѣе врачюѣтъ? вѣтѣщашѣ вѣси: иже прѣтивнаа врачѣствѣ заповѣдаѣтъ. горестіоу бо житіа сѣго похотною сласти достоитъ оумѣртѣвити и смѣреніемъ грѣдостъ, прѣтивными

противнаа врачюще. а мы бо глаголемъ, тако дрѣво, иже прѣвѣиє трънь сътворить, то послѣди сладкѣ плодѣ приплодить.

Христовъ бо законъ остроотою гавгають божиа житиа, по томѣ же въ вѣчныхъ жилищахъ стократицею плодъ приноситъ.

Єдинъ же шть ихъ срацѣнскоу злобѣ добрѣ вѣдъи, въпроси философа: рѣци ми, гости, како вѣи Махмета не дрѣжите? тѣ бо юсть велми Христа похвалиль въ своихъ книгахъ, глаголю, тако шть дѣвты се юсть родиль, сестрты Моисеови, пророкъ великъ и мрътвѣиє въскрѣшалъ и въсакѣиє юзты ищѣлиль силою велією. отвѣща же философъ къ нимъ: да соудит на каганъ. глаголи же, аще юсть пророкъ Махметъ, како имемъ Даниилъ вѣрѣ? онѣ бо рече: до Христа въсакъ видѣниє пророчества прѣстанеть. тѣ же по Христѣ гавль се, како можетъ пророкъ вѣити? аще бо того пророка наречемъ, то Даниила штврѣжемъ. рекоше же мнѣши шть ихъ: Даниилѣ же юсть глаголаль, божимъ доухомъ юсть глаголаль.

Махметѣ же вѣси вѣимы, тако лъжь юсть и пагѣбѣникъ спасеніюу въсѣхъ, иже юсть добрѣишею бледи своєю на злобѣ и стѣдодѣианіє избелель. рече же прѣвѣи съвѣтѣникъ шть ихъ къ пригательемъ срацинскомъ: божією помощією гостѣ съ вѣсѣ грьдѣиню жидовскѣ на землю съврѣже, а вашѣ на шнь поль рѣкты прѣврѣже тако скврѣнѣнѣ. рече же и къ вѣсѣмъ людемъ: такоже даль юсть богъ власть надъ вѣсѣми езтыкты царѣ христианскоу и моудрость съврѣшенѣ, тако и вѣроу въ ихъ и кромѣ ює никтоже не можетъ живота вѣчнаго жити. богу же слава в вѣкты. рече же философъ съ слъзами къ всѣмъ: братіє и штьци и дрѣзи и чѣда, се богъ дастъ въсакъ разѣмъ и штвѣтъ достоинъ. аще ли юсть и юще кто противе се, да придетъ и прѣпритъ или прѣпрѣнъ боудеть. иже послоушають сего, да се крѣститъ въ имѣ светѣиє троице. иже ли не хошеть, азъ кромѣ юсмъ сего грѣха, а онѣ оузритъ въ дѣнь соудни, егда сѣдетъ вѣхъи дѣнми соудити вѣсѣмъ езтыкшмъ тако богъ. штвѣщаше онты: нѣсмты и мыи себѣ врази. нѣ по малѣ иже можетъ, тако велимъ, да се крѣститъ волюю, иже хошеть, шть сего дѣне. а иже шть васъ на западѣ клангають се или жидовскѣи молитвѣ творить или срацинскѣи вѣрѣ дрѣжить, скоро съмрътъ приметъ шть нас. и тако се разидоше съ радостією. крѣсти же се шть ихъ до двою стѣ чѣди, штврѣгѣше се мръзости поганскѣихъ и женитѣвъ безаконѣныхъ. написа же къ царѣ книгты каганъ сицевѣи: тако послал ны юси, владѣико, мѣжа такога, иже ны зказа христианскѣ вѣрѣ словомѣ и вѣщми, светѣ соушѣ. и извѣщъше се, тако то юсть истѣа вѣра, повелѣхомъ

кръстити се своєю волею, надѣюще се, и мѣхъ доспѣти тогожде. юсмѣхъ же въси мѣхъ пригатели твоемоу царствоу и готови на слоужбѣ твою, таможе потрѣбующеши. проваждае же философа кагань, дага юмѣхъ дарь многъ, нѣхъ не приесть и глаголю: даждь ми, елико имаши плѣнникъ Гръкъ зде; то ми юсть болшею въсѣхъ даровъ. събравше же ихъ до двою стоу и въдаше юмоу и иде радуе се въ пѣть свои.

И дошъдъше же безводныхъ мѣсть поустинъ, жеждѣ не можахъ трѣпѣти. върѣщѣше же въ слатинѣ водѣ и не можахъ въти нию пити, бѣше бо тако жлъчь. рашъдъшемъ же се въсѣмъ искати воды, рече къ Мефодію братоу своему: не трѣплю оубо жеждѣ, да почръпи водѣ сию. иже бо бѣ прѣвѣе прѣложили Израельтвомъ горкѣ водѣ въ сладкоу, тѣи иматъ и намъ оутѣхъ сътворити. почръпѣше же върѣтоше ю сладкѣ тако и медьвѣнѣ и стоуденоу. и пивѣша прослависта бога, твореца тако своимъ рабвмъ.

Въ Херсонѣ же вечера съ архіепископомъ, рече къ юмоу философъ: сътвори ми молитвѣ, вътѣче, тако же би ми вътѣца мои сътворилъ. въпрошьшемъ жа нѣкоимъ особъ, чесо ради сътвори се, вътѣща философъ: въ истиноу, ютрѣхъ вътидетъ въ насъ къ господѣ и въставитъ мѣхъ. юже и въистъ, словѣхъ семѣхъ събывѣшѣ се. бѣ же въ Флѣсцѣхъ юзъщѣхъ дѣвѣ вели, съраслъ же се съ чрѣшнѣю и подѣ нимъже трѣбѣхъ дѣлаахъ, нариюще именовъ Ялѣжандръ, женскѣхъ полоу не дающе пристѣпати къ юемѣхъ ни къ трѣбамъ юго. оуслышавъ же то философъ, не лѣни се трѣдити до нихъ и ставъ по срѣдѣ ихъ глагола къ нимъ: елини соутъ въ вѣчноу мѣкоу шли, кланѣвъше се небоу и земли тако богоу, тако и велицѣи добрѣхъ твари. то ли въти, иже се кланѣете дрѣвѣхъ, хоудѣи вещи, юже юсть готово на огнь, како иматъ избѣти вѣчнаго огня? вътѣщаше же они: мѣхъ сего нѣсмѣхъ начели въти нѣина творити, нѣхъ вътѣци есмѣхъ прѣиели и въти того върѣтаемъ вѣса прошенѣ наша, даждь и наипаче ина многоаа. и како се мѣхъи сътворимъ, югоже нѣсть дрѣзноуль никтоже въти насъ сътворити. аще бо дрѣзнеть кто се сътворити, тѣгда же съмрътъ оузритъ и не иматъ къ томоу дѣжда видѣти до кончинъ. вътѣща къ нимъ философъ: богъ ѡ васъ въ книгахъ глаголють, а въти како се юго вътѣщете? Исаиа бо въти лица господѣа въпиють, глаголю: гредѣ азъ събрати вѣса племена и вѣсе езыкы и приидѣтъ и оузретъ славоу мою и въставлю на нихъ знаменѣ и послю въти нихъ спасены въ езыкы, въ Фарьскъ и въ Фѣль и Лоудъ и Мосохъ и Фовель и въ Еладоу и въ отокы далнѣне, иже нѣсоутъ слышали моего имени, и възвѣстеть славу мою въ езыцѣхъ, глаголють господѣ вѣседръжителъ. и пакы се азъ послю рибѣтѣвѣи и ловце многы и въти хлъмъ и

отъ скаль камен^нтихъ изловетъ вѣи. познайте, братіе, бога сътворшаго вѣи; се евангеліе новаго завѣта божіа и въ н^нже се іесте крѣстили. тако же глад^ктыми словеси оуглаголавъ ихъ повелѣ имъ посѣщи дрѣво и съжещи. и поклони же се старѣшина ихъ и шѣдь лоб^нза евангеліе, такожде и в^нси. свѣще же вѣли приєм^нше отъ философа и поюще идоше къ дрѣвоу и вѣзьмъ секироу л и трикратъ оударивъ и повелѣ вѣсѣмъ сѣщи и искоренити и и съжещи. въ тоу же ношѣ авиѣ отъ бога дѣждъ бѣсть. и съ радостію велиєю похвалише бога и весели се богъ ѡ семь зѣло.

Философъ же иде въ Цариградъ. и видѣв^н цара живѣше въ цркви свет^тыхъ апостоль бога моле. іестъ въ светѣи Гофи потиръ отъ драгаго камене, Голомвнѣ дѣла, на немъ же соутъ писмена жидов^нскты и самарѣн^нскты гранты написанты, их^нже не можаше никтоже ни прочити ни сказати. вѣз^нм же философъ прочте и сказа ю. іестъ же сице прорицаи, дон^ндеже сице звѣзда; въ пиво боуди господи, прѣвѣн^нць бдеш^н ношию. по сем^нже дрѣгты гранты: на вѣкоушеніе господнѣ сътворена дрѣва иного, пи и оупи се веселиемъ и вѣзоупи аллилоуіа. и по семь третіи грань: се кнезь и оузритъ вѣсь стн^нмъ славоу юго и Давидъ по срѣдѣ ихъ. и по семь число написано ѡ стѣтъ и ѡ ро. расчѣт^н же по тн^нкѣ философ и вѣрѣте отъ втораго на десете лѣта цара Голомвнѣ до рождѣства Христова ѡ стѣтъ и ѡ лѣтъ. се іестъ пророчество о Христѣ.

Беселешоу же се ѡ бозѣ философѣ, пакты дрѣга рѣчь приспѣ и трѣдъ не мѣни прѣвѣтихъ.

Растислав^н бо морав^нскты кнезь богомъ оустимъ съвѣтъ сътвори съ кнезты своими моравлани и посла къ цароу Михаилѣ глаголю: людемъ нашимъ поган^нства се отверг^ншимъ и по христиан^нскты се законъ дрѣжещемъ, оучителѣ не имамы таково, иже ни бѣ въ свои іезыкъ истоюю вѣрѣ христиан^нскѣю сказаль, да се бѣше и инты странты зрѣше подобили намъ. то послѣ ны, владѣико, епископа и оучителѣ таково. отъ васъ бо на в^нсе странты добръ законъ исходитъ. събрав^н же съборъ царъ и призва Костан^нтина философа и сътвори слѣшати рѣчь сию и рече: вѣм^н те троуд^нна соуща, философе, нѣ потрѣба іестъ тебѣ тамо ити. цю бо рѣч^н не можетъ инъ никто исправити іакоже ты. отвѣща же философъ: и трѣд^ннъ съи и бол^ннъ тѣломъ съ радостію идоу тамо, аще имаютъ вѣк^нвѣи въ іезыкъ свои. глагола же царъ къ нѣмоу: дѣдъ мои и отѣць мои и инѣи мнѣзи искав^нше того нѣсоутъ вѣрѣли, то како азъ могѣ то вѣрѣсти. философъ же рече: то кто можетъ на водѣ бесѣдѣ писати и іеретичьско имѣ себе вѣрѣсти? отвѣща юмоу пакты царъ и съ Вар^ндою и оумомъ

своимъ: аще ты хощеши, то можетъ то тебѣ богъ дати, иже и даѣтъ въсѣмъ просецимъ бесоумнѣнїа и ѡтверзаѣтъ тлькоушимъ. шьдъ же философъ по прьвомѣ ѡбъичаю на молитвѣ се наложи и съ инѣми поспѣшникы. въскорѣ же ю юмоу богъ гави, послоушаю молитвѣ своихъ рабѣ и авнїе сложи писмена и начетъ бесѣдѣ писати евангелскѣ: испрьва бѣ слово и слово бѣ оу бога и богъ бѣ слово и прочїе. възвесели же се царь и бога прослави съ своими съвѣтникы и посла юго съ дары мншгы, писавъ къ Растиславѣ епистолюу сице: богъ, же велитъ въсакомоу, да бы въ разоумѣ истиннѣи пришълъ и на болши се чинъ стежалъ, видѣвъ вѣрѣ твою и подвигъ сътвори нынѣ въ наша лѣта гавль бѣкѣ въ въ вашъ юзыкѣ, югоже не бѣ испрьва было, нѣ тѣкмо въ прьва лѣта, да и въи причѣте се великыхъ юзыцѣхъ, иже славетъ бога своимъ юзыкамъ. и тоу ти послахомъ и того, юмѣже ю богъ гави, моужа чьстива и благовѣрна, книжна зѣло философа. и съ прими даръ болши и чьстнѣи паче въсако злата и сребра и каменїа драгаго и богатѣства прѣходящаго. подвигни се с нимъ спѣшно и оутверди рѣчь всѣмъ срѣдцемъ възгыскати бога ѡбщаго спасенїа не ѡтрини, нѣ въсе подвигни не лѣнити се, нѣ юти се по истиннѣи поути, да и ты приведѣ ю подвигомъ твоимъ въ божїи развѣи приимеши свою мѣздоу въ того мѣсто, и въ съ вѣкѣ и въ бѣдѣши, за вѣсе доуше хощеїе вѣровати въ Христа бога нашего ѡтъ нынѣ и до кончинѣи и паметь свою ѡставлїаю прочимъ родомъ, подобно великомоу царѣ Константинѣ.

Дошьдѣшѣ же юмоу Моравѣ, съ великою чьстию приѣтъ юго Растиславъ и оученикы събравъ и въдасть и оучити. въскорѣ же въсь црковнѣи чинъ примъ наоучи ю оутрѣници и часовмъ и вечернѣи и павечернѣи и таинѣи слоужѣбѣ. и ѡтверъзоше се пророчьскомѣ словесе оушеса глоухынѣхъ и оуслышаше книжнаа словеса и юзыкѣ гаснѣ бысть гоугнивѣынѣхъ. богъ же възвесели ѡ семѣ, а дяволь постыдѣ. растещѣ же божїю оучению, злы завистивѣи испрьва трыклетѣ дяволь, не трѣпе сего добра, нѣ въшьдѣ въ своѣ съсоудѣи и начетъ мншгѣи въздвизати, глаголюе имъ: не славит се богъ ѡ семѣ. аще бо би юмоу сице годѣ было, то не бы ли могль сътворити, да быше и си испрьва писменѣи пишѣще бесѣдѣи своѣ славили бога? нѣ три юзыкы юсть тѣкмо избралъ: ювренскѣи и грѣчскѣи и латинскѣи, имиже достонѣтъ богоу славѣ въздати. бѣхѣ же се глаголюще латинскѣи съпричестници, арїереи и юреи и оученици. и бравъ же се съ ними тако Давидъ съ иноплеменникы, книжнѣи словеси побѣждѣ ю, нарече ю триюзычникы, тако Пилатоу тако написавшѣ на титлѣ господи. не тѣкмо же се юдино глаголаѣшѣ, нѣ и иномоу бесчьстїю оучахѣ глаголюще, тако под

ЗЕМЛЮЮ ЖИВѸТЬ ЧЛОВѢЦИ ВЕЛЬГЛАВЪ И ВЪСЬ ГАДЬ ДІАВОЛА ТВАРЬ ЮСТЬ, И АЩЕ КТО ОУБИЕТЬ ЗМУЮ, ꙗко грѣхъ избоудеть тою ради; аще чловека оубиеть кто, три месеци да пиеть въ дрѣвѣнѣ чаши, а стѣклѣне се не прикасаю. и не браняхъ жрътвь творити по прѣволѣмъ шѣчаю ни женитвѣ вѣсчѣстнѣихъ. вѣсе же сѣ тако и трѣние посѣкъ, словеснѣмъ шгнѣмъ попали, глаголю: пожри богоу жрътвоу хвалѣноу и въздаждь вѣшнѣмъ молитвѣ твое. жены же юности твое не штпѣсти; аще бо ю възненавидѣвѣ штпоустиши, не покрѣтъ нечѣсть похоти твое, глаголюеть господь вседръжитель. и сѣхраните се доухомъ вашимъ, да не шставитъ къждо васъ жены юности свое, и си, ихъже ненавидѣхъ, творесте, тако свѣдѣтелѣства междѣ тобою и междѣ женою юности твое, юже юси шставиль; и та шбѣщница твоя и жена завѣта твоего. и въ евангелии господь: слышасте, тако речено вѣистъ дрѣвнѣми: не сѣтвориши прѣлюбѣ; аз же глаголю вамъ, тако вѣсакъ, иже вѣзритъ на жену похотѣти юи, юже прѣлюбѣ юсть сѣтворилъ с ѣю сѣдѣцемъ своимъ. и пакѣ: глаголю вамъ, тако же поуститъ жену свою, развѣ словесе любодѣнаго, творить ю прѣлюбѣ дѣяти, и иже штпоущеноу штъ мужа поѣмлюеть, прѣлюбѣ дѣеть. апостоль рече: юже юсть богъ сѣчѣталъ, чловекъ да не разлоучи. ѿ же мѣсець створи въ Моравѣ и иде свѣсти оученикѣ свою. прѣѣтъ же юго идоуща Коцѣлы, кнезь панонѣскѣ, и възлюбль велѣми словенѣскѣи книгѣ наоучити се имъ и вѣда до ѿ оученикъ оучити се имъ. велию чѣсть юмъ сѣтворь, мимо проводи и. не възетъ же ни штъ Растислава ни штъ Коцѣла ни злата ни сребра ни иною вѣщи, положивъ евангелѣскою слово и вѣс пище. тѣкмо плѣнѣникъ испрошь штъ обѣю ꙗко сѣтъ и штпоусти ихъ.

Въ Венетии же вѣвѣшъ юмъ, сѣбраще се на нь епископи и попове и чръноризѣци тако и вранѣ на сокола и въздвигоше тринезѣчнѣю юрѣсь, глаголюще: чловече, скажи намъ како си ты сѣтворилъ нѣниа Словѣнемъ книгѣ и оучиши, ихъже нѣсть никтоже инъ прѣвѣѣе шѣрѣль, ни апостоль ни римѣскѣи папа ни богословъ Григорѣ ни Юронимъ ни Явгоустинъ. мѣ же три тѣкмо ѣзыкѣ вѣмъ, илиже двѣстонтъ въ книгѣхъ славити бога, Еврен, Елинѣ, Латинѣ. штвѣща же философъ к нимъ: не идет ли дѣждь штъ бога на вѣсе равно? или слѣнце тожде не сѣает ли на вѣсе? ни ли дѣхѣюмъ на аиерь равно вѣси? то како вѣи се не стѣдите три ѣзыкѣ мѣнѣще тѣчию, а прочимъ вѣсѣмъ ѣзыкамъ и племеномъ слѣпомъ вѣлѣше и глоухомъ? скажите ми, бога творѣща немошна, тако и немошща сего дати или завистива, тако не хотѣща. мѣ же родѣ знаюмъ книгѣ оумѣюще и богоу славъ въздающе своимъ ѣзыкамъ къждо. гавѣ же

соуть сии: Армени, Перси, Явзгты, Ивери, Гоугди Гофи, Шбри, Търси, Козари, Яравлгане, Егупти и инли мншзты. аще ли не хощете шть сихъ разъмѣти, понѣ шть книгъ познате соудю.

Давидъ бо въпниеть глаголю: поите господа вса земля, поите господоу пѣснь новъ. и пакты: въскликнѣте господоу вса земля, поите и възвеселите се и въспоите. и дроуго: вса земля да поклонити ти се и поють тебѣ и да поютъ же имени твоёмъ, въшнии. и пакты: хвалите господа вьси езъци и похвалите юго вьси людие и всакъ дьханіе да хвалить господа. въ евангелии глаголюеть: юликоже юсть приель ихъ, дастъ имъ власть, да чеда богъ бѣдѣтъ. и пакты тьжде: не ш сихъ прошѣ тькмо нъ и вѣроуюшимъ словесемъ въ ме, да вьси юдино бѣдоу, такоже и ты, оче, въ мнѣ и азъ въ тебѣ.

Матѣи же рече: дана бысть всака власть на небеси и на земли; шьдѣше оубо наоучите вьсе езъкты, крѣстеще ю въ име штьца и сына и светаго доуха, оучеще и хранити вса, юлико заповѣдахъ вамъ; се азъ с вами юсмъ въ вьсе дьни до скончаніа вѣка аминь. а Марко пакты; шьдѣше въ миръ вьсь и проповѣдите евангелие вьсен твари; вѣровав, иже и крѣстити се, спасень боудеть, а не вѣровави осудити се. знамена же повѣровавшихъ поидѣтъ: именемъ моимъ бѣси ижденѣтъ и юзъкты възглаголють новы. глаголюеть же и къ вамъ: горе вамъ, книгочиие и фарисеи ипокрити, тако затвараете царствіе небесное прѣдъ чловѣкты; вьы бо не възходите и хощещихъ вьнити не штавляете. и пакты: горе вамъ, книгочиие, тако възесте ключе разъмѣнныи и сами не вьнидосте.

Коренѣтишмъ же Павль рече: велю же вьсѣмъ вамъ глаголати юзъкомъ, паче же да прорицаете; болты бо прорицаеи или глаголеи юзъкты, развѣ аще не сказають, да и цркви сьзданіе приметъ. нынѣ же, братіе, аще придоу къ вамъ и въ юзъкты глаголю, что вамъ ползѣствю, аще вамъ не глаголю въ явліеніе и въ разъмѣніе или въ пророчьствіи или въ наоученіи? обаче безгласна и бездѣшна гласъ даюши, аще ли пицали, аще ли гоусли, аще разъмѣстие пискомъ подасть се, како разъмѣют се писканіе или гоуденіе? ибо аще безгласнь гласъ трѣба дастъ, кто оуготова се на брань? тако и вьни езъкомъ аще неразъмна словеса дасте, како разъмѣют се глаголюемою? боудете бо въ анрь глаголюще. толико оубо аще слоучит се родъ сьгласныхъ въ мирѣ и ни юдини же ихъ безгласнь. аще не вѣмъ силгы гласъ, бѣдѣ глаголюшомъ мнѣ варвар и глаголеи мнѣ варварь. тако и вьни, поніеже юсте ревнители доуховныхъ, къ

сѣзданію црѣкви просите, да ви избиваетъ. тѣмъже глаголю езѣыкомъ молитѣ се, да сказаютъ. аще бо молитвѣ дѣю езѣыкомъ, доухъ мои молитѣ се, а оумъ мои бес плода юсть. что оубо юсть? помолю се доухомъ, помолю се оумомъ; спою доухомъ, спою же и оумомъ. аще благословиши доухомъ, испльнѣи мѣсто неразѣмнаго, како речеть аминь по твоѣи похвалѣ, понѣже не вѣдетъ, что глаголюши? ты оубо добрѣ хвалиши, нѣ друугъ не зиждетъ се. хвалю бога моего, ѡ васъ паче же езѣыкы глаголю. нѣ въ црѣкви ѣ словесъ хоцѣ оумомъ своимъ глаголати, да и ини наоучю, неже ли тѣми словесъ езѣыкомъ. братіе, не дѣти бывайте оумьмъ, нѣ злобою младенствѣите, оуми же сѣврѣшени боудѣте. въ законѣ юсть писано: іако иноезѣычникы оустнами инѣми възглаголю къ людемъ симъ и тако не послоушають мене, глаголють господь. тѣмъже езѣыци въ знаменіе несоутъ невѣрныи, нѣ вѣроуюции, а пророчество невѣрныи. аще оубо снидеть се црѣкви вѣса въкоупѣ и вѣси глаголють езѣыкы и вѣнидетъ ютеръ неразѣмьнъ или невѣрнъ, не рекоутъ ли, іако зли се дѣете? аще ли вѣси пророчствѣютъ и вѣнидетъ же ютеръ неразѣмьнъ или невѣрнъ, вбличаютъ се вѣсѣми, вѣстезаетъ се ѡт вѣсѣхъ. и тако тайна срдѣца юго іавѣ бывають; и тако падъ ниць поклонитъ се богови и повѣдаю, іако въ истинѣ богъ въ васъ юсть. что оубо юсть, братіе? югда сходите се, къждо васъ псаломъ имать, да дръжитъ, и оученіе имать, іавленіе имать, езѣыкъ имать, сказаніе имать, вѣсе же къ зданію да бывають. аще ли кто езѣыкомъ глаголють, по двѣма оубо или по тремъ и по чести, юдинъ да сказаютъ. аще ли не боудеть глагольника, да мльчить въ црѣкви, себѣ же да глаголють и богови. пророци же два или трѣе да глаголють, а друуги да сказають. аще ли иномоу іавитъ се вѣдѣшомоу, прѣви же да мльчить. можете бо по юдиномоу пророчствѣвати вѣси, да вѣси оутѣшетъ се. и дѣси пророчѣсци пророкъмъ повинѣютъ. нѣсть нестроюенію богъ, нѣ миръ іако въ всѣхъ црѣквахъ светыхъ. женѣи вашѣ въ црѣквахъ да мльчеть, не велитъ бо се имъ глаголати, нѣ да говиноуютъ се, іакоже и законъ глаголють. аще ли чесомоу наоучити се хотеть, въ домоу же своимъ моужа да въпрашають; срамъ бо юсть въ црѣкви женѣ глаголати. или ѡт васъ слово божіе изыде? или въ васъ юдинѣхъ обрѣте се? и аще кто мнитъ се пророкъ быти или доуховнъ, да разѣмѣютъ, юже пишѣ вамъ, іако господнѣ заповѣди соутъ. аще ли кто не разоумѣютъ, да разѣмѣваютъ. тѣмъже, братіе, разѣмѣите прорицанію и не браните глаголати въ езѣыкы. вѣса благообразно и по чинѣ да бывають. и пакты глаголють: и вѣсакъ езѣыкъ исповѣсть и, іако господь Ісоусъ Христъ въ славоу богоу и ѡтѣцоу аминь. сими же словеси и инѣми болѣшими посрамивъ ю, отидѣ ѡставль ю.

И оубѣдѣвъ и римскыи папа посла по нь. и дошѣдъ шѣ юмѣ въ Римь, изыде цамь апостолыкъ Андѣтанъ съ вѣсѣми граждани свѣще носеще, тако и светаго Клименѣта мощи носеще, моученика и папоу римѣскаа. и абию богъ наче чюдеса творити. ослабленъ чловѣкъ тоу исцѣлѣ и ини мнѡзи различныхъ недѣгъ избѣше, да тако же плѣнѣници плѣнѣшии Христа нарекуше и светаго Клименѣта избѣше. приѣмѣ же папа книгы словенѣскыи, светыи ю и положе ю въ цркви светыи Маріе, таже се нарицають Фотида, и пѣше надъ ними литоургию. по семъ повелѣ папа двѣма епископома, Фирѣмосѣ и Гондрѣхоу, светыти словесемь словенѣскыи оученикы. и тако се светыше, абию спѣше литоургию въ цркви светаго апостола Петра словенѣскыи юзъкомь. и въ дроуггыи днь пѣше въ цркви светыи Петронили. и въ дроуггыи днь въ цркви светаго Андѣрѣи и шть тѣдоу пакты оу великаго оучителя вѣселенѣскаго Павла апостола въ цркви; и вѣсѣ ноць пѣше словенѣскыи и литоургию надъ светыи гробомь, имоуще на помощь Арсеніа, епископа юдиноа соуща шть ѣ епископъ, и Анастаса вивлотикара. и философѣ же не прѣсташе достоинѣ хвалоу богоу вѣздаю съ своими оученикы о семъ.

Римляне же не прѣсташа идоуще къ нѣмѣ и оупрашающе юго и сказаніе соугоубо и трьгоубо приѣмахоу отъ нѣго.

Жидовинъ же ютеръ такожде приходе, стезаю се с нимъ рече юмоу единою: нѣсть не оу пришьль Христь по числоу лѣтноиѣ, о нѣмѣже глаголють пророци, тако шть дѣвты иматъ родити се. почытѣ же юмѣ философѣ вѣса лѣта шть Адама по родомь, сказа юмоу по тѣнѣкоу, тако пришьль юсть и селико лѣтъ юсть шть толѣ до нынѣ. и наѣчив и штпоусти.

И постигоше и мнѡзи трѣдты и въ болѣзнь вѣпаде. и трьпѣцоу юмѣ юзоу мнѡггыи дньни, юдиною видѣвъ божие явлѣние наче пѣти сице: о рекѣшихъ мнѣ въ домь господнь вѣнидѣмь, вѣзвесели се доухъ мои и срѣдце вѣзрадова се. и шелькѣ се въ чьстныи ризы тако прѣвѣысть вѣсѣ днь тѣ веселе се глаголю: шть селѣ нѣсѣмь азъ ни цароу слоуга ни иномоу никомоу же на земли, нѣ тѣкмо богоу вседрьжителю. не вѣхѣ и вѣхѣ и юсмь въ вѣкы аминь. въ ютрѣи же днь въ светыи мнишьскыи шбразь шблѣче се и свѣтъ къ свѣтоу приѣмѣ нарече си имѣ Кириль. и въ томь шбрасѣ прѣвѣысть ѣ дньни. и такоже приближи часъ, да пакты приметъ и прѣставитъ се въ вѣчнаа жилища, вѣздвигъ роуцѣ свои къ богоу и сѣтвори молитвѣ съ слъзани, глаголю сице: господи боже мои, иже юси аггелѣскыи вѣсе чинты и бесплѣтныи силы

съставиль, небо распель и землю основаль и вса соуца шть небытїа въ бытїе привель, иже въсегда и въсежде послоушавъ творещїихъ волю твою и боющїхъ се тебе и хранещїихъ заповѣди твою, послѣшай мое молитвѣти и вѣрноу ти стадо съхрани, юмоуже бѣ приставиль неключимаго и недѣстїоннаго раба твоего. избави ю безбожнѣи и поганскѣи злобѣти глаголющихъ на те хоулоу и погѣби трїеязычнѣю юресѣ и възрасти цркъвь твою мнѡжѣствомъ и все въ единопѣши съвѣкѣпи и сътвори изредѣнѣи люди юдиноумыслеще истинѣи вѣрѣ твоюи и правѣмъ исповѣданїи и вѣдѣхнїи въ срѣдѣца ихъ слово твоего оустынїенїа. твои бо юсть дарѣ, аще нѣи юси приелъ недѣстїоннѣи на проповѣданїе евангелїе Христа твоего остреще се на блага дѣла и твореще оугоднаа тебѣ. юже мнѣ бѣ даль, тако твоѣа тебѣ прѣдаю, оустрой ю силѣною твоюю десницею, покри ю кровомъ крилоу твоюю, да вѣси въсхвалеть и славетъ имѣ твое, штьца и сына и светаго доуха. лобѣза же въсе светѣимъ цѣлованиємъ и рече: благословенъ богъ, иже не дастъ насъ въ ловитвѣ зоубомъ невидимѣихъ нашихъ врагѣмъ, нѣ сѣтъ ихъ съкрѣши и избави нѣи шть истлѣнїа ихъ. и тако почи о господи сѣи .мв. ма лѣтома, месеца фебруарїа въ .дї. дѣнь инѣдикѣта втори, а шть твари въсего мира ̄ тисѣць и триста и ̄ лѣтъ. и повелѣ апостоликъ въсѣмъ Грѣкѡмъ, иже бѣхѣ въ Римѣ, такожде и Римлянѡмъ съ свѣщамїи съшѣдшїмъ се пѣти надѣ нимъ и сътворише провожденїе юмоу, такоже бѣше сътворили ли самоу папѣ. юже и сътворише.

Мѣфодїе же, братѣ юго, въпроси апостолика, глаголю: тако мати нѣи юсть заклела, тако иже наю прѣвѣю на соудѣ идеть, да принесеть и въ свои братїи монастырь и тоу и погребеть. повелѣ же папа въложити юго въ ракъ забити гвоздїи желѣзны; и тако и дрѣжа ̄ дѣни готоваю на поуть. рекоше же къ апостоликоу римѣсци епископи: понїеже и юсть по мнѡзѣмъ землямъ ходивѣша богъ привель семо и здѣ доушѣ юго възель, здѣ юмоу достїотѣ лежати тако чѣстнѣ моужѣ. и рече апостоликъ: за светѣиню юго и любовь въ римѣскѣи шѣтычїи пришѣдѣ, погребоу и въ моемъ гробѣ въ цркъви светаго апостола Петра. глагола же братѣ юго: понїеже мене не послоушастѣ и не дастѣ юго, аще ви юсть любовно, да лежеть въ цркъви светаго Клименѣта, с нимѣже юсть семо пришѣль. повелѣ же апостоликъ тако сътворити. и пакѣ събравше се епископѣти и съ всѣмїи людѣми хотеще и проводити чѣстнѣ и рекоше епископѣти: штгвоздѣше ракъ и видимъ, еда что възето шть нїего. и троуждѣше се мнѡго и не моглоше штгвоздїити ракъ божиємъ повелѣнїемъ. и тако съ ракою въложише и въ гробѣ ш деснѣю страноу шлара въ цркъви светаго Клименѣта, идеже начеше абїе мнѡга чюдеса бѣвати. таже

Римляне, боліе се приложи светыни юго и чьсти. и написаше иконоу юго надъ
гробомъ и начеше свѣтити надъ нимъ днь и ноцѣ, хвалеце бога прославіающаго тако,
иже юго славеть. томуу бо юсть слава и чьсть въ вѣсе вѣкы аминь.